

Starten met een curriculum voor burgerschapsonderwijs

Een curriculum is een plan voor leren. Meestal hebben we het dan vooral over de leerdoelen en de inhoud van het leren: de leerstof. Maar het gaat bij een leerplan ook over andere aspecten: wat doen de leerlingen, hoeveel tijd besteden ze aan welke doelen en activiteiten, hoe toets je?

Bij leerinhoud gaat het over alle kennis, vaardigheden en houdingen die afgeleid kunnen worden van de doelen die landelijk zijn vastgesteld of die op schoolniveau zijn bepaald. De huidige landelijke leerdoelen zijn voor burgerschap niet duidelijk en waarschijnlijk geldt dat ook voor de doelen die uw school met het burgerschapsonderwijs wil bereiken. Die doelen moeten dus eerst worden vastgesteld, voordat we naar de leerinhouden kunnen gaan kijken. Het spinenweb laat zien dat we dan om te beginnen de visie moeten bepalen.

De herziening van het curriculum: Curriculum.nu

In het kader van Curriculum.nu beschreven leraren de bouwstenen voor het curriculum van de toekomst. De leraren uit het ontwikkelteam burgerschap hebben vooral naar de politiek-juridische en sociaal-maatschappelijke aspecten van burgerschap gekeken. Ze zien democratie en diversiteit als de inhoudelijke kern van burgerschap. Ook noemt het ontwikkelteam de waarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit als de basis voor burgerschap.

Er zijn en worden op landelijk niveau doelen vastgelegd, maar er blijft altijd ruimte om als school ook eigen burgerschapsdoelen te kiezen. De vrijheid van onderwijs uit artikel 23 van de grondwet geeft scholen die ruimte. Bij het kiezen van doelen kunt u zich laten inspireren door documenten van internationale organisaties die zich bezighouden met burgerschapsonderwijs.

Daarbij is van belang dat doelen ook een opbouw kennen. Het is goed om daarover na te denken. Wilt u dat leerlingen een aantal democratische principes kennen? Of wilt u dat ze bijvoorbeeld (ook) leren om te onderscheiden of maatschappelijke ontwikkelingen een potentieel gevaar vormen voor deze democratische principes? Of gaat het er vooral om dat ze leren een oordeel te vellen op basis van criteria; dat ze dus beargumenteerd kritiek kunnen leveren op maatschappelijke ontwikkelingen omdat deze een bedreiging kunnen vormen voor de democratie? De complexiteit kan toenemen doordat hogere denkvaardigheden worden gevraagd, maar

ook doordat leerlingen uit hun comfortzone moeten komen, omdat een vaardigheid alleen door langdurig oefenen kan worden geleerd*, of omdat het om feitenkennis over ingewikkelde onderwerpen gaat.

Naast landelijke en schoolspecifieke doelen kunnen leerlingen ook eigen burgerschapsdoelen hebben of ontwikkelen. In hoofdstuk 3 las u daar meer over. In dit hoofdstuk beperken we ons tot de landelijke doelen en de doelen die u als school kunt kiezen.

Breng een ordening aan in onderstaande doelen. Welk doel is het eenvoudigst te bereiken en welk doel is het meest complex?

- 1 De leerlingen kunnen een standpunt innemen en daar argumenten voor geven.
- 2 De leerlingen kunnen maatschappelijke vraagstukken analyseren op basis van betrouwbare informatie die ze zelf kunnen vinden.
- 3 De leerlingen kennen manieren om conflicten op te lossen zoals zoeken naar win-win oplossingen.
- 4 De leerlingen kunnen de hoofdlijnen van het Nederlandse politieke (kies)stelsel en die van een ander land beschrijven.
- 5 Leerlingen zijn in staat om een gezamenlijk gedragen *middle ground* positie te ontwikkelen door concrete concessies te doen richting leerlingen met een andere opvatting.
- 6 Leerlingen kunnen als ze kijken naar de motieven van partijen in een onderhandelingsituatie onderscheid maken tussen het eigen belang, het welbegrepen eigen belang en het algemeen belang.